

AFSPRAKENLIJST INTERPARLEMENTAIR KONINKRIJKSOVERLEG
Philipsburg, 10–13 januari 2012

In het presidiumoverleg is afgesproken dat:

- de beraadslagingen openbaar zijn;
- aan het slot van de bijeenkomst een afsprakenlijst wordt vastgesteld en ondertekend.

Ten aanzien van de actiepunten uit het Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO) van juni 2011 is het volgende besproken.

De actiepunten uit juni 2011 zijn afgedaan, met uitzondering van de volgende punten:

1. de delegaties spreken af dat zij op basis van de conclusies van de Koninkrijksconferentie van december 2011 binnen twee weken na afronding van het IPKO zullen bezien of de passages inzake het buitenlandse beleid nog aanleiding geven voor vervolgstappen. De leden G.R. Herdé (Aruba) en A. Bosman (Nederland) nemen hiertoe het initiatief en rapporteren hierover aan het IPKO.
2. de werkgroep Onderwijs gaat door met haar werkzaamheden. De uitkomsten zullen worden geagendeerd voor het IPKO van juni 2012. De afstemming binnen de werkgroep zal met name via e-mail plaatsvinden (met de voorzitters van de commissies voor Koninkrijksrelaties copie conforme), indien nodig gevolgd door een videoconferentie;
3. de werkgroep Energie gaat eveneens door met haar werkzaamheden. De uitkomsten zullen worden geagendeerd voor het IPKO van juni 2012. De afstemming binnen de werkgroep zal met name via e-mail plaatsvinden (met de voorzitters van de commissies voor Koninkrijksrelaties copie conforme), indien nodig gevolgd door een videoconferentie. De delegatie van Curacao is voornemens een conferentie over energie te organiseren.

Op het beleidsterrein van vervoer in het Caribische gebied zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties spreken af dat er een werkgroep zal worden ingesteld die de problematiek nader in kaart zal brengen. Het gaat daarbij om de

«wat-vragen», en om de problematiek in het Caribische deel van het Koninkrijk. Onderdeel van de rapportage van de werkgroep zal/zullen zijn één of meer concrete concept-verzoeken aan de regeringen van de betrokken landen om de geconstateerde problemen zo veel mogelijk op te lossen. De onderwerpen die de werkgroep in ieder geval in beschouwing zal nemen zijn: de hoogte van luchthavenbelasting, reisdocumenten, de kosten van vliegtickets en (de hoogte van) invoerrechten. Hierbij zal onder meer ook aandacht worden besteed aan vrachtvervoer over zee tussen de diverse eilanden, en de vervoersproblematiek van de BES-eilanden zal in kaart worden gebracht. Het rapport van de werkgroep zal aan het IPKO worden uitgebracht en voor het komende IPKO worden geagendeerd.

De werkgroep bestaat uit de leden P.G. Illidge (Sint Maarten), tevens voortrekker, D. Rozier (Curaçao), A.C.G. Bikker (Aruba) en F.E. van Kappen (Nederland). Plaatsvervangende leden zijn R.A.G. Douglass (Sint Maarten), E.M.D. Eisden (Curaçao), E. Briesen (Aruba) en W. van Gent (Nederland). De afstemming binnen de werkgroep zal met name via e-mail plaatsvinden (met de voorzitters van de commissies voor Koninkrijksrelaties copie conforme), indien nodig gevolgd door een videoconferentie.

De Nederlandse delegatie zegt toe dat een aantal leden van de Nederlandse delegatie vragen zullen stellen aan de Nederlandse regering over de prijsverschillen van vliegtickets van Nederland naar verschillende bestemmingen in het Caribisch gebied. Ook zullen vragen worden gesteld over de hoogte van de luchthavenbelasting. De te ontvangen informatie zal na ontvangst worden toegestuurd aan de delegaties. De delegaties van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zullen ter onderbouwing van de vragen van de Nederlandse delegatie over de prijsverschillen van de vliegtickets eerst achtergrondinformatie aan de Nederlandse delegatie toesturen. Het lid Van Gent kan als contactpersoon fungeren.

Op het beleidsterrein van *gezondheidszorg* zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties spreken af een werkgroep in te stellen om de problematiek met betrekking tot gezondheidszorg nader te onderzoeken. De werkgroep zal met voorstellen komen om concrete stappen te zetten in het verbeteren van de gezondheidszorg in het Koninkrijk. De werkgroep zal bezien waar samenwerking mogelijk is om een betere gezondheidszorg te bieden aan de bevolking van de landen van het Koninkrijk. De bestaande samenwerkingsverbanden dienen als basis voor deze samenwerking. De werkgroep zal uiterlijk 15 maart 2012 rapport uitbrengen aan het IPKO en bestaat uit de leden M.G. Ras (Aruba), tevens voortrekker, D. Rozier (Curaçao), W. van Gent (Nederland) en L.J. Richardson (Sint Maarten). Plaatsvervangende leden zijn de leden M. Kelly (Aruba), A. Thodé (Curaçao), M.Y. Linthorst (Nederland) en P.L. De Weever (Sint Maarten). De afstemming binnen de werkgroep zal met name via e-mail plaatsvinden (met de voorzitters van de commissies voor Koninkrijksrelaties copie conforme), indien nodig gevolgd door een videoconferentie. Uitgangspunt is dat de landen samenwerken met respect voor ieders eigen traject.

Op het beleidsterrein van *jeugd en jongeren* zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties van Aruba, Nederland en Sint Maarten spreken af een werkgroep Jeugd en Jongeren in te stellen. Deze werkgroep zal voorstellen doen inzake een aantal concrete deelonderwerpen. Deze onderwerpen zijn:

1. Preventie;
2. Kinderrechten; en
3. Seksuele voorlichting.

De werkgroep zal uiterlijk 15 maart 2012 rapport uitbrengen aan het IPKO en bestaat uit de leden M.J. Lopez-Tromp (Aruba), tevens voortrekker, C.A. Ortega-Martijn (Nederland) en R.G. Douglass (Sint Maarten). Plaatsvervangende leden zijn de leden A.M. Sneek (Aruba), W. Hachchi (Nederland) en P.G. Illidge (Sint Maarten).

De afstemming binnen de werkgroep zal met name via e-mail plaatsvinden (met de voorzitters van de commissies voor Koninkrijksrelaties copie conforme), indien nodig gevolgd door een videoconferentie.

Ten aanzien van het onderwerp *Statuut* is de volgende conclusie getrokken:

De delegaties spreken af dat het Statuut, zoals recentelijk gewijzigd, vooralsnog gehandhaafd blijft.

Ten aanzien van het onderwerp *Rijkswetprocedure en consensusrijkswetten* zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties van Aruba, Nederland en Sint Maarten hebben tijdens de vergadering hun eigen standpunten met betrekking tot dit onderwerp bekend gemaakt. Deze delegaties willen de Rijkswetprocedures in de huidige vorm handhaven, zolang het Statuut hierbij in acht genomen wordt.

Deze delegaties onderschrijven de huidige consensusrijkswetprocedure, met dien verstande dat de parlementen van de landen eerder worden betrokken bij voorgenomen consensusrijkswetten.

Het proces met betrekking tot deze onderwerpen zal verder in de nationale parlementen worden voortgezet en niet geagendeerd worden voor het eerstvolgende IPKO.

Bij de bespreking van dit punt uit de concept-afsprakenlijst heeft een meerderheid van de delegatie van Curaçao, met uitzondering van de heer D. Jackson (PAR), de vergadering verlaten.

Ten aanzien van het onderwerp *geschillenregeling* zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties van Aruba, Nederland en Sint Maarten zijn tevreden over het feit dat een geschillenregeling in voorbereiding is, naar aanleiding van de motie Yrausquin/Herdé (*Kamerstukken II 2009–10, 32 213 (R1903), nr. 14*). Deze delegaties zullen er bij hun regeringen op aandringen om die zo spoedig mogelijk tot stand te laten komen.

Ten aanzien van het onderwerp *waarborgfunctie* zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties van Aruba, Nederland en Sint Maarten willen de waarborgfunctie zoals neergelegd in het Statuut behouden. In eerste instantie is het een taak van de landen om de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur te verwezenlijken en pas in laatste instantie (*ultimum remedium*) een aangelegenheid van het Koninkrijk.

Ten aanzien van het onderwerp *goed bestuur en integriteit in de landen van het Koninkrijk* zijn de volgende conclusies getrokken:

De delegaties van Aruba, Nederland en Sint Maarten onderschrijven het belang van goed bestuur en integriteit door middel van *checks and balances*. Deze delegaties onderkennen dat de primaire taak ligt bij de verschillende parlementen en dat er in alle landen reeds stappen worden gezet om goed bestuur en integriteit te verbeteren.

Desgewenst kunnen deze delegaties elkaar waar mogelijk ondersteunen door onder andere het uitwisselen van *best practices*. De landen kunnen ook bilateraal op het gebied van deugdelijkheid van bestuur en integriteit met elkaar samenwerken. Deze delegaties zijn voorts van mening dat goed bestuur een proces is dat bij voortduring bewaking verdient.

De delegaties van Aruba, Nederland en Sint Maarten agenderen de volgende onderwerpen voor het volgende Interparlementair Koninkrijksoverleg:

- Onderwijs;
- Energie;
- Gezondheidszorg;
- Vervoer in het Caribische gebied;
- Jeugd en jongeren;
- Goed bestuur en integriteit;
- Voorstellen uit het rapport «Kiezen voor het Koninkrijk».

Het volgende Interparlementair Koninkrijksoverleg zal van 5 tot en met 8 juni 2012 plaatsvinden in Den Haag. Het daaropvolgende IPKO zal in beginsel plaatsvinden op Curacao van 8 tot en met 11 januari 2013. Plaats en tijd zullen tijdens het IPKO in Den Haag van juni 2012 definitief worden vastgesteld.

Philipsburg, 13 januari 2012

P. F. T. Croes (Aruba)
B. I. van der Burg (Nederland)
G. R. Arindell (Sint Maarten)

**LEDEN VAN DE DEELNEMENDE DELEGATIES EN PROGRAMMA
NEDERLANDSE DELEGATIE**

1. Leden deelnemende delegaties

Leden delegatie Staten van Aruba

drs. Paul F.T. Croes, Voorzitter Staten Voorzitter delegatie, AVP
drs. G.R. Herdé, Ondervoorzitter delegatie, AVP
Mevr. C.N. Velasquez, AVP
D.R. Rasmijn, AVP
A.M. Sneek, AVP
J.D.E. Yrausquin, AVP
Mevr. mr E.C. Wever-Croes, MEP
mr Juan E. Thijsen, MEP
mr A.C.G. Bikker, PDR
mevr. drs. M.J. Lopez-Tromp, Onafhankelijk
Mevr. Drs. M.G. Ras, Onafhankelijk
Drs. C.A.S.D. Wever, Onafhankelijk

Griffier

Mevr. mr. Jacqueline A. Bastien-Sherman

Leden delegatie Staten van Curaçao

Drs. I. Asjes Voorzitter Staten, PS
D. Rozier, Ondervoorzitter delegatie, MFK
A. Thode, MFK
Drs. D. Jackson, PAR
H. Wiels, PS
Mevr. E.M.D. Eisdén, MAN
H. Davelaar, PNP
A. Godett, FOL

Griffier

mr. S. Cijntje

Leden delegatie Staten-Generaal van Nederland

Eerste Kamer:

Mevr. drs. M.Y. Linthorst, ondervoorzitter delegatie, PvdA
Mevr. Prof. dr. S.C. van Bijsterveld, CDA
Generaal-majoor der mariniers b.d. F.E. van Kappen, VVD
P. Van Dijk, PVV

Tweede Kamer:

Mevr. dr. B.I. van der Burg, voorzitter delegatie, VVD
Mevr. I. van Gent, GroenLinks
Mevr. drs. W. Hachchi, D66
Mevr. C.A. Ortega-Martijn, BA, ChristenUnie
mr. J. Recourt, PvdA
E. Lucassen, PVV
B.J. van Bochove, CDA
A. Bosman, VVD
dr. A.A.G.M van Raak, SP

Griffiers

mr. T.N.J. de Lange

mr. F.I.J. Wolf, stafmedewerker

Leden delegatie Staten van Sint Maarten

Mevr. Drs. Gracita Arrindell, Voorzitter Staten, voorzitter delegatie, UP
R. Marlin, Voorzitter Commissie Koninkrijksrelatie, DP
W.V. Marlin, NA
P.G. Illidge, Onafhankelijk
F.G. Richardson, Onafhankelijk
Mevr. R.A.G. MD, Douglass, UP
P.L. De Weever, DP
J.C. James, UP
J.E. Leonard, UP
Mevr. S.V Meyers-Ollivacce, UP
R.J. Laville, UP
G.C. Pantophlet, NA
L.J. Richardson, MD, NA
L.E. Laveist, NA
H.L. Richardson, NA

Griffiers
mr. lic. J.D. Semeleer
Mevr. mr. N.R. Joubert
mr. A.V.D. Bell

2. Programma Nederlandse delegatie

2 januari 2012

De delegatie komt aan op Curaçao. Direct na aankomst bezoekt de delegatie de nieuwjaarsreceptie van de Gouverneur van Curaçao.

3 januari 2012

De Vertegenwoordiger van Nederland op Aruba, Curaçao en Sint Maarten geeft een briefing over de situatie op Curaçao. Vervolgens spreekt de delegatie over hetzelfde onderwerp met de Gouverneur van Curaçao.

De delegatie brengt ook een bezoek aan de minister-president van Curaçao en de minister van Transport en Communicatie van Curaçao. Onderwerpen die aan de orde komen, zijn infrastructuurprojecten waaronder een nieuwe woonwijk bij het vliegveld Hato en wijkverbetering, en de toekomstige energievoorziening op Curaçao. Ook wordt gesproken over de bestuurlijke situatie, waaronder de stand van zaken met betrekking tot het voorgenomen assesment door Transparency International en het zelfbeschikkingsrecht.

De Staten van Curaçao ontvangen de delegatie voor een informeel gesprek en een lunch, waarbij allerlei onderwerpen aan de orde komen.

Na de lunch maakt de delegatie een rondrit in Willemstad, onder begeleiding van de heer Herman George. De heer George geeft veel achtergrondinformatie over de nieuwbouw en restauratie ter plaatse. Ook voert de delegatie een gesprek met een delegatie van de Yiu di Korsou.

De delegatie brengt een bezoek aan het Sehos (ziekenhuis). Aan de orde komen onder meer de financiële situatie, de samenwerking met de BES-eilanden en met Nederland.

Tenslotte geeft de delegatie een informele ontvangst met diner ten huize van de Vertegenwoordiger.

4 januari 2012

De plaatsvervangend Vertegenwoordiger van Nederland in Aruba geeft de delegatie een briefing over de situatie in Aruba, waarna de delegatie een bezoek aan de Gouverneur brengt waar hetzelfde onderwerp wordt besproken.

De delegatie voert een informeel gesprek met een aantal leden van de Staten van Aruba, waarna de leden van de delegatie een lunch krijgen aangeboden door de voorzitter van de Staten van Aruba.

Hierna voert de delegatie een gesprek met de minister-president van Aruba en de minister van Financiën van Aruba. Aan de orde komt een aantal onderwerpen, waaronder de financiële situatie van Aruba, de economische ontwikkelingen en het energiebeleid.

Na dit gesprek maken de leden van de delegatie een rondtour over het eiland, waarbij onder andere de ontwikkelingen in de hotelsector worden bekeken en een aantal woonwijken wordt bezocht.

5 januari 2012

De delegatie reist per schip van de Kustwacht, de cutter HMS Panter, van Curaçao naar Bonaire. Tijdens de reis krijgt de delegatie een demonstratie van varend en vliegend materieel. Daarnaast geven de Commandant van de Zeemacht in het Caribisch gebied en de Commandant van de Kustwacht in het Caribische gebied een uiteenzetting over de uitvoering van hun taken. De delegatie krijgt tijdens de reis ook een briefing van de Rijksvertegenwoordiger voor de BES-eilanden over de situatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De delegatie spreekt met de waarnemend Gezaghebber en het Bestuurscollege van Bonaire over de situatie op Bonaire. Hierbij wordt gesproken over de verbeteringen sinds het ingaan van de nieuwe staatkundige structuur en de knelpunten die zijn ontstaan. Aan de orde komen onder andere de onderwerpen gezondheidszorg, infrastructuur en onderwijs.

Vervolgens luncht de delegatie in informele setting met de Eilandsraad van Bonaire.

De delegatie legt daarna een werkbezoek af aan de energiecentrale Ecopower, waarbij de delegatie een rondleiding krijgt over het terrein van de installatie en onder meer wordt bijgepraat over de gebruikmaking van wind-energie bij het opwekken van stroom.

Er wordt door de delegatie ook gesproken met vertegenwoordigers op het terrein van zorg. Tijdens dit gesprek wordt er gesproken over de verbeteringen op dit terrein na het ingaan van de nieuwe staatkundige structuur en over de knelpunten die zijn ontstaan. De vertegenwoordigers uit de zorgsector van Bonaire zullen samen met hun collega's uit Saba en Sint Eustatius nader in kaart brengen wat de medische behoefte is, en de delegatie hierover berichten. De Rijksvertegenwoordiger voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius zal hier een coördinerende rol in spelen, en zal op korte termijn ook in kaart brengen wat de status van de medische klachtencommissie is en nagaan of de Inspectie Gezondheidszorg op de eilanden goed functioneert.

De delegatie spreekt vervolgens met de bevolking van Bonaire die zij heeft uitgenodigd voor een *meet and greet*-bijeenkomst. Na een inleiding door een journalist van Bonaire, die een aantal knelpunten noemt, gaan de

leden van de delegatie in informele setting in gesprek met de aanwezige bewoners van Bonaire.

6 januari 2012

De delegatie reist vanaf Bonaire via Curaçao en Sint Maarten naar Sint Eustatius.

Op Sint Eustatius luncht de delegatie in informele setting met de Gezaghebber, leden van het Bestuurscollege en enkele ambtenaren van Sint Eustatius.

Daarna brengt de delegatie een bezoek aan NuStar, een Amerikaans bedrijf dat een aantal olie-opslagtanks heeft op Sint Eustatius voor olie die per schip wordt aan- en afgevoerd. Het bedrijf wil uitbreiden, hetgeen op Sint Eustatius en daarbuiten tot verdeelde opvattingen over deze uitbreiding leidt. Tijdens het bezoek wordt de delegatie geïnformeerd over de uitbreidingsplannen.

Vervolgens heeft de delegatie een gesprek met de Eilandsraad van Sint Eustatius. Uiteenlopende onderwerpen zoals de nieuwe ziektekostenverzekering, de inflatie als gevolg van de invoering van de dollar, de stapeling van belastingen, de vastgoedbelasting, de uitbreidingsplannen van NuStar en de kosten van het vervoer *off-island* passeren de revue.

De delegatie spreekt vervolgens met de bevolking van Sint Eustatius, die zij heeft uitgenodigd voor een *meet and greet*-bijeenkomst. Na een inleiding door een ambtenaar van Sint Eustatius die een aantal knelpunten noemt, gaan de leden van de delegatie ieder individueel en in informele setting in gesprek met de aanwezige bewoners van Sint Eustatius.

7 januari 2012

De delegatie reist van Sint Eustatius naar Saba.

De delegatie heeft een informeel gesprek met de waarnemend Gezaghebber van Saba en het Bestuurscollege. In het gesprek wordt melding gemaakt van de problemen die als gevolg van 10-10-10 zijn ontstaan, maar ook van de positieve ontwikkelingen. Problemen spelen onder meer op de terreinen van gezondheidszorg (zo staan door buitenlandse artsen voorgeschreven medicijnen niet op de «Nederlandse» vergoedingenlijst), de overgang van directe belastingen naar indirecte belastingen, de hoogte van salarissen en met name pensioenen in het licht van de sterk gestegen kosten, de snelheid van invoering van de nieuwe BES-wetgeving, de invoering van accijnzen, het feit dat Europese Nederlanders meer salaris ontvangen dan Sabaanse Nederlanders en te strenge beleidslijnen van Nederlands immigratiepersoneel dat is gekomen ter vervanging van Sabaanse functionarissen.

Positieve ontwikkelingen zijn de huidige situatie met betrekking tot de veiligheid en de huidige stand van zaken in het onderwijs.

Daarna brengt de delegatie een bezoek aan de *supermarket My Store*. De prijzen zijn over het geheel genomen inderdaad erg hoog (in sommige gevallen op of zelfs ver boven «Nederlands» niveau).

De delegatie brengt ook een bezoek aan het ziekenhuis. De directeur van het ziekenhuis en de andere arts in het ziekenhuis geven een rondleiding en zetten uiteen tegen welke vraagstukken zij aanlopen.

De delegatie luncht in informele setting met de Gezaghebber, het Bestuurscollege, leden van de Eilandsraad en enige ambtenaren van Saba.

De delegatie spreekt vervolgens met de bevolking van Saba, die zij heeft uitgenodigd voor een *meet and greet*-bijeenkomst. Na een inleiding door de voorzitter van de Kamer van Koophandel en van de vorige Gezaghebber van Saba, die een aantal knelpunten noemen, gaan de leden van de delegatie ieder individueel en in informele setting in gesprek met de aanwezige bewoners van Saba.

Daarna reist de delegatie door naar Sint Maarten.

8 januari 2012

Vrije zondag.

9 januari 2012

De Vertegenwoordiger van Nederland op Aruba, Curaçao en Sint Maarten geeft een briefing over de situatie op Sint Maarten. Vervolgens spreekt de delegatie over hetzelfde onderwerp met de Gouverneur van Sint Maarten.

De delegatie brengt vervolgens een bezoek aan de minister-president van Sint Maarten en de vrijwel voltallige Raad van ministers. Onderwerpen die onder meer aan de orde komen, zijn de volgens Sint Maarten ondergeschikte positie van Sint Maarten in de voormalige Nederlandse Antillen, de aflossing van de schulden van de voormalige Nederlandse Antillen, de langzaam maar zekere vooruitgang die sinds 10-10-10 is geboekt, de noodzaak van verdere opbouw van het ambtelijke apparaat, de wens van Sint Maarten om samen met Nederland een co-gefinancierd ontwikkelingsprogramma op te zetten, de relatie tussen Sint Maarten enerzijds en Saba en Sint Eustatius anderzijds (onder andere op het gebied van belastingen) en de volgens Sint Maarten slechts deels ingeloste toezegging van Nederland dat na 10-10-10 een bedrag van NAf 183 miljoen aan Sint Maarten zou worden gegeven.

In de middag wijden de leden van de delegatie zich aan twee taken. Ten eerste noteren zij ieder individueel hun belangrijkste bevindingen tijdens hun gesprekken met de bewoners van resp. Bonaire, Sint Eustatius en Saba tijdens de *meet and greet*-bijeenkomsten. Deze zijn opgenomen in de annex. Ten tweede bereiden de delegatieleden het IPKO voor, mede door bestudering van teksten die Sint Maarten en Aruba kort daarvoor aan de delegatie hebben toegestuurd.

In de avond vindt Presidiumoverleg plaats ter voorbereiding op het IPKO. De delegatieleider en de plv. delegatieleider informeren vervolgens de delegatie tijdens een delegatievergadering over de uitkomsten van het Presidiumoverleg.

10 tot en met 13 januari 2012

Interparlementair Koninkrijksoverleg. De uitkomsten hiervan zijn hiervoor in dit document vastgelegd. Op 11 januari vindt een korte delegatievergadering plaats ter voorbereiding op de vergaderingen van de volgende twee dagen.

14 januari 2012

De delegatie maakt ter oriëntatie op de huidige situatie op Sint Maarten een rondrit over het eiland, waarbij zowel de *Dutch side* als de *French side* worden bezocht.

15 januari 2012

Terugreis naar Nederland.

16 januari 2012

Aankomst op Schiphol.

DOOR BEVOLKING NAAR VOREN GEBRACHTE PUNTEN TIJDENS DE MEET AND GREET-BIJEENKOMSTEN OP BONAIRE, SINT EUSTATIUS EN SABA

Bonaire

- De mogelijkheden voor aanvullende ziektekostenverzekering bestaan niet meer en opgebouwde rechten zijn verloren gegaan. Daarnaast beperkt de zorgverzekering patiënten wanneer zij in het buitenland geholpen worden;
- Er zijn zorgen over de verspreiding van dengue, waarbij er te weinig actie wordt ondernomen door het lokale bestuur;
- De wegen en infrastructuur zijn in slechte staat;
- De kleine schaal van het eiland levert problemen op ten aanzien van het complexe zorgsysteem. De wens bestaat om medische uitzendingen naar Curaçao te laten plaatsvinden in plaats van naar Colombia en Guadeloupe, dit in verband met taalproblemen, de familie en de afstand;
- Jongeren die opgeleid worden voor een uitvoerend beroep, zouden een betere begeleiding moeten krijgen. Hiervoor is een integrale benadering nodig waarbij regulier beroepsonderwijs en begeleidings-trajecten zouden moeten worden geregeld;
- Er zijn extra investeringen in het SEHOS op Curaçao nodig om de patiënten van Bonaire goede medisch zorg te kunnen bieden;
- De oudere jeugd, vanaf 18 jaar, zou ook begeleid moeten worden. Begeleiding stopt nu bij 18 jaar;
- De levensstandaard is achteruit gegaan, waarbij de ouderen als specifieke groep zijn genoemd;
- Er is sprake van koopkrachtverlies door gestegen kosten van levensonderhoud en verminderd inkomen door omrekening van pensioenen en onderstand naar de nieuwe situatie. Veel mensen moeten overleven van 40 dollar per week;
- Er is sprake van dubbele belasting op ingevoerde goederen vanuit Curaçao. Er is echter een verdrag gesloten tussen Nederland en Curaçao om dit probleem op te lossen;
- Goederen die getransporteerd worden tussen de BES-eilanden, worden beschouwd als invoer en worden dus belast met invoerrechten. Men vindt dit hoogst onredelijk;
- Het weigeren van verklaringen van geen bezwaar voor buitenlandse werknemers bij het bagage-afhandelingsbedrijf op het vliegveld: als er geen verdrag is afgesloten omtrent het uitwisselen van persoonsgegevens met het land van herkomst van de werknemer dan richt het onderzoek zich op een periode van acht jaar terug in de tijd. Als de werknemer minder dan acht jaar op het eiland is, wordt de verklaring niet afgegeven en volgt dus noodgedwongen ontslag. De desbetreffende ondernemer is volgens eigen zeggen van plan zijn bedrijf te sluiten;
- Erfpacht en grondbelasting worden versneld geïnd en de tarieven zijn soms met wel vierhonderd procent gestegen;
- De woningbouwcorporatie is gefuseerd met Vestia. Er wordt gewerkt volgens de Nederlandse norm en de huur/lease wordt versneld geïnd. Die is gestegen met 20%. Als mensen dit niet kunnen betalen, worden ze uit hun huis gezet;
- Informatievoorziening door de RCN geschiedt vrijwel uitsluitend door de schrijvende media. Dit komt niet over want de Bonairianen lezen dergelijke berichten nauwelijks;
- De nieuwe belastingstructuur heeft problemen opgeleverd voor kleine bedrijven die het hierdoor moeilijk hebben het hoofd boven water te houden;

- Ambtenaren zijn niet eenduidig in hun informatieverstrekking aan burgers;
- De klachten van burgers worden slecht gehoord door de Nederlandse instanties.

Sint Eustatius

- Net als op Bonaire zijn er veel klachten over de gestegen kosten van levensonderhoud, het verlies aan koopkracht, de dubbele invoerrechten op uit Sint Maarten geïmporteerde goederen, de versnelde inning van huur/lease en de starre houding van uitgezonden ambtenaren;
- Er zijn problemen met de werving van leerkrachten in het onderwijs;
- Deugdelijke schoonwatervoorzieningen ontbreken;
- Er is sprake van capaciteitsproblemen in de huizen van bewaring en er is onduidelijkheid over een nieuwe gevangenis;
- De invoerbelastingen zorgen ervoor dat de eerste levensbehoeften uit met name Sint Maarten dusdanig in prijs zijn gestegen dat deze voor bepaalde groepen niet meer betaalbaar zijn;
- De zorg op Sint Maarten zou verbeterd moeten worden om medische uitzendingen te kunnen verzorgen die nu naar Colombia en Guadeloupe worden gedaan, waarbij er problemen zijn met onder andere de taal;
- Er bestaan zorgen over de uitbreiding van NuStar, onder andere ten aanzien van de toename van de kans op rampen;
- Ook zijn er zorgen over (het gebrek aan voldoende) bemoeienis van Nederland bij de uitbreiding van NuStar;
- Er is een tekort aan fatsoenlijke infrastructuur;
- Er is een gleuf gegraven voor de waterleiding, waarbij er gelijk een elektriciteitskabel en een ICT-kabel hadden kunnen worden gelegd, maar dit lukt niet vanwege het langs elkaar heen werken van Nederlandse ministeries;
- Er zou geen verkeerswet moeten komen voordat er een openbaar vervoer-voorziening is getroffen. Bij invoering van de Nederlandse APK-normen zou een groot deel van de voertuigen afgekeurd worden;
- Grote zorgen zijn er over de effecten van de opsplitsing van GEBE (elektriciteitsbedrijf) op de tarieven voor stroom. De manager van de lokale vestiging van GEBE verwacht een prijsstijging van de tarieven met 10%;
- De leden van het Vrijwilligerskorps Sint Eustatius (een soort paramilitaire organisatie) hebben hun bevoegdheden verloren nu de KMar de scepter zwaait. Men wil lid worden van de NATRES;
- De hoge kosten van de vliegtarieven naar Sint Maarten zijn ook een bron van zorg (men is voor vrijwel alle inkoop en diensten afhankelijk van Sint Maarten);
- Evacuatie van patiënten gedurende de nachtelijke uren verloopt niet optimaal. Het bedrijf dat daarvoor een helikopter stand-by moet houden, levert een kale helikopter zonder enige medische voorziening tegen een hoge prijs (US\$ 16 000 per maand plus een vergoeding per vlieguur);
- Er zijn problemen met de aansluiting van scholen op het Nederlandse onderwijssysteem;
- Het feit dat de lijst met door de verzekering te vergoeden medicijnen niet altijd overeenkomt met de recepten die patiënten krijgen voorgeschreven door artsen in Colombia en Guadeloupe zorgt voor onrust. Er wordt dan een ander medicijn verstrekt, dat overigens dezelfde werkzame stof bevat, maar de perceptie is dat men niet het medicijn krijgt dat men nodig heeft (de dokter heeft immers een ander medicijn voorgeschreven). De vraag is waarom de Nederlandse lijst niet wordt aangepast aan de situatie in het Caribische gebied;

- De overheersende positie van Curaçao is overgenomen door Bonaire.

Saba

- Een groot deel van de zorgen die op Sint Eustatius geuit zijn, werden ook gehoord op Saba;
- De politie is te weinig zichtbaar en te weinig aanwezig op straat;
- Er is sprake van toenemende problemen met drugs, mede omdat er te weinig controle is door de douane;
- De kosten voor levensonderhoud zijn toegenomen door belastingdruk, invoerkosten en hogere doorberekening door winkeliers;
- De kosten voor het transport tussen de eilanden zijn sinds 10-10-10 toegenomen, waardoor de vluchten aanzienlijk duurder zijn geworden;
- Er zijn extra investeringen in het ziekenhuis van Sint Maarten nodig om de patiënten van Saba goede medische zorg te kunnen bieden.

Algemeen

- De bevolking heeft nooit een terugkoppeling gekregen over wat de diverse bezoekende delegaties met tijdens bezoeken vergaarde informatie hebben gedaan;
- Het verdient in het kader van armoedebestrijding overweging om extra maatregelen te nemen op het gebied van bijzondere bijstand en kinderbijslag;
- Er moet een minder vergaand alternatief voor de voorgenomen invoering van vastgoedbelasting worden gevonden, bijvoorbeeld door continuering van een winstbelasting. Hierbij is herhaaldelijk gesuggereerd dat het bedrag aan belastingen dat de BES-eilanden op zouden moeten brengen makkelijk door NuStar kan worden opgebracht;
- Het gebrek aan communicatie tussen de burgers en de politie wordt als een probleem ervaren;
- De energievoorziening, met name op Sint Eustatius en Saba, heeft een upgradering nodig en er zijn (duurzamere) alternatieven nodig;
- Er zijn teveel ambtenaren uit Nederland, waarbij vooral een gevoel voor de Caribische werkelijkheid ontbreekt;
- Er lijkt behoefte te zijn aan samenwerking tussen de ziekenhuizen op de verschillende eilanden om specialisatie mogelijk te maken;
- Dit geldt ook voor de justitiële inrichtingen, bijvoorbeeld bij de verzorging van mensen met psychiatrische problemen en bij re-integratieprogramma's;
- Er is behoefte aan samenwerking op het gebied van milieu, veiligheid en rampenplannen binnen het Koninkrijk.